

staatsbosbeheer

Grote grazers in de Oostvaardersplassen

Hoe zorgt Staatsbosbeheer voor de herten, wilde paarden en runderen?

In de Oostvaardersplassen grazen enkele duizenden grote grazers in het wild. Konikpaarden, edelherten en Heckrunderen leven er van wat het landschap biedt en bepalen op hun beurt weer voor een groot deel hoe dat landschap zich vormt. Hier gaat de natuur zo veel mogelijk onbelemmerd haar gang.

In deze brochure leest u hoe Staatsbosbeheer omgaat met grote grazers in de Oostvaardersplassen en wat daar in de winter van 2010/2011 in verandert.

Alles hangt met elkaar samen

De Oostvaardersplassen is dankzij haar enorme soortenrijkdom een belangrijke schakel en 'kraamkamer' voor de natuur van ons land. Watervogels vinden hier een noodzakelijke rustplek op hun trek

tussen het hoge noorden en Afrika. De grazers in dit terrein vervullen een belangrijke rol in dit ecosysteem. Iedere soort heeft zijn functie. Zonder het grazen van de grote hoefdieren, kunnen de ganzen geen plek vinden. Zonder ganzen groeit het moeras dicht en verdwijnen de moerasvogels. De dieren zijn dus van elkaar afhankelijk en hebben invloed op elkaar. Een landschap dat hier leven mogelijk maakt voor veel andere diersoorten. De Oostvaardersplassen herbergt onder meer talrijke vogelsoorten, waaronder inmiddels zelfs de zeearend die hier broedt.

Kringloop van het leven

Het ritme van de seizoenen en de natuurlijke kringloop van het leven zijn bepalend voor de omstandigheden voor alle dieren in de Oostvaardersplassen, ook voor de grazers. Het late voorjaar en de zomer staan in het teken van overvloed

en jong leven. Kalveren, veulens en volwassen dieren laten zich het gras goed smaken in deze tijd. Zij eten zich zo vol mogelijk om vetreserves op te bouwen voor moeilijker tijden.

Het vroege najaar wordt gedomineerd door hormonen: eind september, begin oktober is de tijd van de hertenbronst. Opgewonden mannetjes proberen indruk te maken op de hindses in de hoop dat zij bereid zijn tot paren. De dames maken wat dat betreft in de Oostvaardersplassen namelijk de dienst uit.

Als de winter inzet worden alle dieren in de natuur, ook de grazers, op de proef gesteld. Het voedselaanbod loopt terug naarmate het kouder wordt en de dieren passen hun gedrag aan en proberen zoveel mogelijk energie te sparen. Rust is hierbij van groot belang. Ook zullen ze hun vetreserves moeten aanspreken om de winter goed door te komen. Vooral het einde van de winter, februari en maart, is een moeilijke periode. De dood ligt op de loer en voedsel laat nog op zich wachten, terwijl de dieren hun reserves voor het grootste deel verbruikt hebben. Hier vindt natuurlijke selectie plaats: de zwakste dieren sterven, de sterke dieren overleven. Als de zon weer aan kracht wint en het gras begint te groeien begint de kringloop weer van voren af aan.

Vroeg reactief beheer

Wat is de rol van de menselijke beheerder in een systeem waarin de natuur zo veel mogelijk op eigen benen staat?

Simpel gezegd bepaalt het ritme van de natuur hier de mate waarin de mens ingrijpt. Het voorkomen van onnodig lijden staat hierbij voorop. Boswachters van Staatsbosbeheer maken dagelijks hun ronde door het gebied om de kuddes in de gaten te houden. Treffen zij dieren aan die gewond zijn of waarvan ingeschat wordt dat zij weinig kans hebben om te overleven, dan wordt zo'n dier direct geschoten. Dit gebeurt volgens een nieuw protocol; het Protocol Vroeg Reactief Beheer. Daarbij letten ze op de lichamelijke conditie en het gedrag van het dier en op omstandigheden als het weer en de hoeveelheid voedsel en beschutting in het gebied. Dit is een belangrijke wijziging in het omgaan met de grote grazers. Dieren moeten de kans krijgen om zoveel mogelijk hun natuurlijke gedrag te vertonen: zoals bijvoorbeeld voedsel zoeken en beschutting opzoeken als de weersomstandigheden daarom vragen.

Zelfstandig dierenarts Henk Luten staat het team van Staatsbosbeheer in de Oostvaardersplassen bij: "Als dierenarts werk ik hier al twaalf jaar. Ik kijk naar de gezondheid en het welzijn van de dieren en geef advies over het beheer." Ook als het om afschot gaat, gaat Luten vaak mee.

Overige maatregelen

Staatsbosbeheer heeft in de Oostvaardersplassen deze winter gezorgd voor meer beschutting voor de aanwezige grote grazers. Dit naar aanleiding van het rapport van de ICMO2-commissie, een commissie van internationale deskundigen.

Meer beschutting

Beschutting is in de winter essentieel voor het welzijn van de dieren om zuinig om te gaan met vetreserves. Om de kuddes grazers de kans te geven om beschutting op te zoeken, stellen we in de wintermaanden een aantal bosgebieden open voor de dieren. Het gaat om een deel van het Oostvaardersbos en de Driehoek (zie kaart). Dit heeft gevolgen voor de toegang tot deze gebieden voor het publiek want in deze periode moeten de dieren rust houden om energie te sparen.

Daarnaast zijn er schuilrichels aangelegd voor de dieren. De schuilrichels (circa 1.200 meter) zijn aangelegd ter hoogte van het Kotterbos en bij de Driehoek (zie kaart).

Niet bijvoeren

Staatsbosbeheer voert de dieren in de Oostvaardersplassen niet bij. Bijvoeren lijkt een oplossing voor het welzijn van de dieren, maar het helpt de dieren niet. Bijvoeren leidt niet tot opbouw van

extra vet in de winter. Daarnaast leidt bijvoeren in de winter tot agressie tussen dieren. Bijvoeren over een langere periode heeft tot effect dat de kuddes groter worden en dus in de winter te weinig voedsel hebben.

Toegankelijkheid

In het Oostvaardersbos worden sommige wandelpaden afgesloten tot aan het voorjaar, maar blijven het fietspad en het uitkijkpunt (na 12.00 uur) open. De Oostvaarders in Almere is hele dag bereikbaar. De toegang tot de Driehoek is beperkt, maar bezoekers kunnen wel op eigen gelegenheid de vogelkijkhut 'de Schollevaar' bereiken. Elke dag kunnen bezoekers na het middaguur deelnemen aan begeleide excursies in het veld vanaf Kitsweg 1, Lelystad.

Meldpunt

Staatsbosbeheer heeft ook een meldpunt in het leven geroepen. Ziet u iets bijzonders in het gebied? Meld het de boswachter via T 0320-254585 of oostvaardersplassen@staatsbosbeheer.nl.

Meer informatie over de Oostvaardersplassen, de actuele toegankelijkheid en de maatregelen die Staatsbosbeheer in het gebied treft zijn te vinden op www.staatsbosbeheer.nl.

Staatsbosbeheer

Postbus 6 | 7400 AA Deventer

T 0570-747100

www.staatsbosbeheer.nl

